

Datum 2020-03-19
Diarienummer KU 2020-01008

Falköpings kommun
Stadsbyggnadsavdelningen
stefan.tiverman@falkoping.se

Angående ansökan om bygglov för ombyggnad av f.d. äldreboende på fastigheten Hattmurklan 1, Falköpings stad och kommun

Förvaltningen för kulturutveckling har erhållit rubricerade ärende för yttrande. Fastigheten och den omgivande miljön besiktigades översiktligt av undertecknad den 17 mars 2020, som vill framföra följande synpunkter.

Det f.d. äldreboendet på fastigheten Hattmurklan 1 ligger alldeles nordväst om järnvägen genom Falköping. Byggnadskomplexet utgörs av flera sammanbyggda volymer. Undertecknad har inte haft möjlighet att undersöka byggnadernas historia inom ramen för remissväret, men efter vad som framgår av historiska flygfoton på Falköpings kommuns hemsida så är den sydvästra delen av boendet vid Daléngatan uppförd under 1960-talets senare halva, medan den norra byggnadskroppen har byggts till efter 1971. Hela byggnadskomplexet uppvisar en sammanhållen karaktär, men de två etapperna är möjliga att urskilja på detaljnivå. Äldreboendet har givits en tidstypisk arkitektonisk utformning i form av rätvinkligt placerade byggnadskroppar i olika våningshöjder, mycket flacka pulpet- respektive sadeltak samt sparsam dekor.

Fasadmaterialen är gedigna och av hög kvalitet, t.ex. i form av taksarger av kopparplåt och fasadpartier i rött tegel fogade med mörkt pigmenterat bruk, som står i kontrast till de ljusa, släta fasadpartierna av puts och skivmaterial. Fasadernas putsade partier är i flera fall försedda med ett diskret geometriskt rutmönster i form av horisontella och vertikala linjer försänkta i putsen. Fönstren utgörs på tidstypiskt sätt av stora, kvadratiska fönsteröppningar med en stor fönsterluft och en smalare vädringsluft. Tidstypisk är även utformning av balkongerna, som är indragna i fasadlivet och försedda med räcken av svartmålat smide och fronter av vita skivor, förutom på de ställen där balkongerna i senare tid glasats in. De ursprungligt bevarade balkongerna utgör genom sin utformning nästan de enda dekorativa elementen på fasaderna, och är viktiga att bevara för upplevelsen av den ursprungliga gestaltningen. Detsamma gäller det geometriska rutmönstret i vissa fasadpartiers puts i form av horisontella och vertikala linjer.

I den redogörelse och ställningstagande för riksintressen för kulturmiljövården i Falköpings kommun som utfördes 2016, framgår att fastigheten Hattmurklan 1 inte ligger inom något av de uppmärksammade karaktärsområdena i staden, d.v.s. de värdebärande områdena i riksintresset som berättar om stadens utbyggnadsskeden. Inte heller omfattas det f.d. äldreboendet av det resonemang om känslighet respektive tålighet för förändringar som förs i rapporten. Däremot ligger fastigheten inom stadsdelen Ranliden, som i stadsdelsbeskrivningen från 2016 bedöms vara av regionalt bevarandevärde. Stadsdelen bär sålunda på karaktärsdrag som är viktiga för att tillgodose riksintresset. I stadsdelsbeskrivningen bedöms Ranlidens äldreboende vara en betydelsefull del av områdets karaktärsdrag och kulturhistoriska sammanhang. Äldreboendet uppges i samma beskrivning vara från 1960-talets början, en uppgift som utifrån kommunens flygfoton dock behöver revideras.

Fastigheten Hattmurklan 1 har 2016 värderats till C, d.v.s. bedömts ha ett lokalt bevarandevärde. Stadsdelen har vid samma tid värderats till B, regionalt bevarandevärde. Att Ranlidens äldreboende ”endast” bedömts ha ett lokalt bevarandevärde, trots att anläggningen lyfts fram flera gånger i stadsdelsbeskrivningen under rubriker som Kulturhistoriska sammanhang, Beskrivning och Viktiga karaktärsdrag, är något förbryllande. Det f.d. äldreboendet har enligt undertecknad ett högt kulturhistoriskt värde. Det kulturhistoriska värdet utgörs såväl av arkitekturhistoriska och byggnadshistoriska värden som samhällshistoriska värden, då Ranlidens äldreboende är en god representant för de äldreboenden som uppfördes runt om i Sverige under efterkrigstiden.

Vid ombyggnad av äldreboendet är det därför viktigt att vara varsam och ta till vara på de arkitektur- och byggnadshistoriska kvaliteter som finns i form av tidstypisk modernistisk gestaltning, gedigna material och sparsam dekor. De fåtal dekorativa element som finns är viktiga att bevara, liksom byggnadskomplexets stilrena utformning och de gedigna materialvalen. Exempel på hur det kan lösas är att i högre grad använda sig av de material som anläggningen ursprungligen gestaltats med, t.ex. kopparplåt istället för fasadskivor vid förhöjning av fasadliv och att balkongfronternas skivor även fortsättningsvis förblir vita. På den västra delen av det f.d. äldreboendet redovisas inga material på fasadritningarna, vilket undertecknad tolkar som att befintliga material bevaras, vilket är positivt ur kulturhistorisk synvinkel. Förändring av den östra delen av byggnadskomplexet i form av påbyggnad av sadeltak kommer helt klart att påverka karaktären där, men kan möjligen accepteras ur kulturhistorisk synpunkt om ombyggnaden gestaltas utifrån de ursprungliga idéerna med byggnadsverkets utformning och materialval.

Med vänliga hälsningar

Ulf Larsson
1:e antikvarie

Kulturmiljö
Förvaltningen för kulturutveckling
Regionens hus
541 80 Skövde

Telefon: 0760-52 80 50
e-post: ulf.k.larsson@vgregion.se

Kopia till: Länsstyrelsen